

V chránených vtáčích územiach je boj s hrabošom omnoho náročnejší

Populácia hraboša poľného sa opäť prebúdzza naplno. Na Trnavskej tabuli v týchto dňoch nájdeme škodcu už aj v slnečnici. Problém s jeho výskytom majú predovšetkým v chránených vtáčích územiach, kde nie je možné aplikovať chemickú ochranu. Pestovatelia z týchto oblastí sa tak môžu spoliehať len na prírodu. Cítia sa byť znevýhodnení.

Pohľad na porast slnečnice z dronu

Populácia hraboša sa zvyšuje v určitých cykloch. Predpokladom na gradáciu jeho výskytu sú suché a teplé zimy, ktoré môžu prispieť aj k zdvojnásobeniu jeho generácie. Najväčšie problémy s týmto malým zákerným hlodavcom zaznamenávame najmä na západe Slovenska. Tamojší pestovatelia neradi spomínajú na roky 2014 a 2019, kedy hraboš zlikvidoval úrodu za milióny eur, najväčšie škody pritom napáchal v Trnavskom kraji.

Biologická ochrana je prislabá

Jedinec skonzumuje za deň približne 4,5 g obilia a 22,6 g zelených častí rastlín, čo predstavuje približne 1,6 kg obilia a 8,2 kg zelených častí rastlín za rok. V Podielnickom družstve v Hrnčiarovciach, ktoré hospodári na výmere 800 hektárov v chránenom vtáčom území, však v aktuálnom roku riešia výskyt hraboša už aj v slnečnici, kde ho doposiaľ nezaznamenali. Na parcele pri zjazde na diaľnicu už aj z auta vidieť vyhlodané súvislé plochy. Omnoho viac prezradia zábery z dronu, na ktoré pestovatelia pozerajú len veľmi ťažko.

„Nástup hraboša sme videli už v jeseni minulého roku. Amatérske počítanie hovorilo o približne 350 volavkách, ktoré lietali v okolí vodnej nádrže Ronava. Napriek výraznému zásahu práve tohto vtáka máme porasty značne poškodené,“ vysvetľuje agronóm podniku Michal Kopecký. Podľa ornitológov mohla jedna volavka skonzumovať aj 10 hrabošov za deň, populácii hraboša to však nijako výrazne

neubralo na sile. V oblasti nájdeme aj kuvika, kane, haje či sokola červenonohého, poľnohospodári si však nemyslia, že by bol výskyt týchto druhov v danom území vyšší ako v ďalších oblastiach Podunajskej nížiny.

Agronóm Michal Kopecký pri kontrole obilia

Na ochranu pred hrabošom sa využíva predovšetkým chemická ochrana v podobe prípravkov Stutox a Ratron. Osobitne náročné bolo použitie priamo do nôr, pretože plošná aplikácia bola zakázaná. Aj v aktuálnom roku požaduje SPPK od rezortného ministerstva výnimku na plošné použitie prípravku Stutox. V chránených vtáčích územiach je však použitie zakázané. „Keby sme dlhodobo poškodzovali túto krajinu, tak by sa tu zrejme tieto druhy vtákov nevyskytovali. Keď sme však mali v kalamitných ročníkoch požiadavku na povolenie výnimky na chemickú ochranu, ktorú mali všetci ostatní, tak sme dostali zamietavé stanovisko. Myslím si, že sme oproti iným podnikom znevýhodnení, pretože oni tú výnimku dostali,“ vysvetľuje manažérka z podniku v Hrnčiarovciach Monika Kopecká s dodatkom, že nemôžeme od biologickej ochrany očakávať, že sa dokáže vysporiadať s populáciou hraboša poľného, ktorá v určitých rokoch rastie geometrickým radom.

„Sú to územia celoeurópskej siete Natura 2000, všetkým opatreniam okolo toho rozumieme, aj keď chýbajú relevantné výskumy, prečo sa hranice chránených vtáčích území práve takto navrhli. Relevantné európske direktívy by však mali garantovať, že akonáhle budú nejakí poľnohospodári znevýhodnení z dôvodu, že sú situovaní práve v týchto oblastiach, budú aj odškodnení,“ dodáva Monika Kopecká.

Biopás - ideálne prostredie na život

Boj s hrabošom zrejme nejde ani ruka v ruku so snahou implementácie bezorbových technológií či vytváraním biopásov. Práve v aktuálnom poraste pšenice pri bezorbovej príprave, ktorá susedí s pozemkami podniku v Hrnčiarovciach, je výskyt hraboša ešte markantnejší. „Hĺbkové kyprenie pôdy sa na našich porastoch určite prejavilo a poškodenie je tam nižšie ako u spomínaných susedov,“ potvrdzuje agronóm Michal Kopecký.

Podmienky na pridelenie dotácie v tzv. ekoschémach v chránenom vtáčom území s požadovanými parcelami do 20 ha sa podľa pestovateľov z obce Hrnčiarovce nad Parnou nedajú splniť. V dvanásťmetrových biopásoch je pre hraboša vytvorené ideálne prostredie na život. Nebude ho tam vyrušovať žiaden poľnohospodár ani dravec. Podnik sa aj pre mimoriadne náročnú situáciu s hlodavcom rozhodol do ekoschému nevstupiť. „Mali sme snahu a na niektorých plochách sme biopásky začali budovať. Podmienky však stále boli nejasné, definitívne znenie nariadenia bolo zverejnené v bežiacom hospodárskom roku. Zároveň sme nechceli hrabošom ponechať ideálny biotop, pretože škody by následne mohli násobne prevyšovať výšku dotácie, ktorú môžeme za ekoschémy získať. Už vytvorené biopásky sme tak aspoň započítali do povinných neproduktívnych plôch,“ hovorí Monika Kopecká.

Monika Kopecká v poraste slnečnice, ktorý od krajnice cesty vyzerá v poriadku

Dvojaký meter

Vo Voderadoch, v lokalite uprostred chráneného vtáčieho územia s existujúcou sieťou remízok a vetrolamov dnes nájdeme aj opustený závod, v ktorom sa do začiatku roku 2018 montovali LCD televízory. Odtiaľ tam montážne haly s bohatou prístupovou cestou a chodníkom chádzajú. Nikomu neprekáža, že zaberajú úrodnú pôdu a v čase aktívnej prevádzky zaťažovali životné prostredie v území, na ktoré sa v rámci poľnohospodárstva vzťahujú prísne nariadenia. „Vtáci dostali vtedy príkaz, aby sa z Voderád presťahovali do Úľan, pretože tu bude stáť závod. Závod je tiež vysvietený a pokiaľ vieme, tak svetelný smog vtákom narušuje orientáciu. Pri opustených objektoch však idú aktuálne stavať ďalší závod. Myslím, že toto hovorí za všetko,“ s nepochopením dodáva dlhoročný predseda družstva Štefan Marioth.

Poľnohospodári hospodáriaci v chránených územiach si plne uvedomujú dôležitosť ochrany biotopov, vtákov a celkovo životného prostredia. Zároveň však požadujú jednotný meter pri využívaní pôdy a najmä reálne pragmatické zmýšľanie pri vytváraní ochranných mechanizmov. O niekoľko rokov totiž môže v chránených vtáčích územiach stáť omnoho viac opustených výrobných závodov, ale aj poľnohospodárskych družstiev a pôda, o ktorú nebudú javiť záujem už ani poľnohospodári.

